A FEW WORDS ABOUT THE ACCOMPLISHMENT OF LAW

Celin Herţa
PhD., University of Craiova

Abstract : *Realization of the right involves "transforming the rule of law - as a theoretical concept – in the real social relations", a work which takes two forms: making the law enforcement activity and compliance with laws and conducting law by applying legal norms by state bodies.*

Keywords: legal norm, real social relations, metaphor, pyramid, linguistic knowledge

Misterul dreptului[1]

La întrebarea ce este dreptul, de ce trebuie să existe, Ph.Malaurie şi P.Morvan răspund: „dreptul este legat de absolut şi relativ, de etern şi temporal, de istorie şi de prezent, de dreptate şi de forţă, de naţiune şi de univers, de raţiune şi de pasiune, câte ceva din toate acestea există în drept, şi nu numai; sensul său, forţa şi raţiunea sa de a fi păstrează o parte ireductibilă de mister”[2].

Parte din aura de mister vine şi din faptul că, pentru drept, noi utilizăm o metaforă - metafora dreptului[3] - în majoritatea limbilor noţiunea de justiţie este legată de cea de rectitudine: linia dreaptă este privită ca simbol al binelui -, ce provine din limbajul matematicii.

Dincolo de numeroasele sale definiţii[4], dreptul este instituţia, instrumentul şi expresia civilizaţiei, căci prin drept de edifică orice civilizaţie, şi tot prin el justiţia, pacea, properitatea

---

[1] Ph.Malaurie, P.Morvan, *Drept civil Introducerea generală*, (trad.D.Dănişor), Editura Wolters Kluwer, Bucureşti, 2011, p.13.

[2] *Idem*.

[3] Cuvântul *drept* vine din latinul *directum*, participiul trecut al verbului *dirigo* ce semnifică „a pune în linie dreaptă; în sens figurat, *directum* înseamnă „care este conform legilor. Acesta provine, de altfel, de la verbul *rego* care conţine şi el ideea de ordine, de comandament, verb de la care s-a format cuvântul latin *regula* care are, şi în sens propriu, şi în sens figurat, aceleaşi accepţiuni ca şi cuvântul *regulă* din română. Ca derivat de la verbul latin *dirigere* care înseamnă a „a redresa, a regla, a trasa în linie dreaptă, a alinia, el însuşi derivat din latină, de la verbul *regere* „a reglementa, a ghida, a conduce, româna a preluat mai ales sensul de „just, de onest, de loial. *Dictionnaire des sciences philosophiques*, tome II, dir. M. Ad. Frank, Hachette, Paris, 1845. A se vedea: D.Dănişor, *The metaphors of Law*, Journal of Romanian Literary Studies, nr.8/20016, p.924 şi urm. https://sites.google.com/site/etymologielatingrec/home/d/droit În cazul altor dicţionare, cuvântul *drept* este literalmente traducerea latinului *rectum* şi a sensului cuvântului grec *orthon* (ορθον) care înseamnă ceea ce este în linie dreaptă, care trebuie servi ca regulă şi ca măsură. Germana şi engleza preia acest sens al lui *rectum* în *recht* şi *right*. *Dictionnaire des sciences philosophiques*, tome II, dir. M. Ad. Frank, Hachette, Paris, 1845.

[4] Dreptul, în sens de drept obiectiv, este un ansamblu de norme care organizează viaţa, este o tehnică a convieţuirii umane cu finalităţi anume. R. Niţoiu, *Teoria generală a dreptului*, Editura Universitaria, Craiova, 2003, p.96. Dreptul obiectiv reprezintă totalitatea normelor juridice, a regulilor de comportament instituite în societate, conduita legiferată. I Corbeanu, *Teoria generală a dreptului*, Editura Lumina Lex, 2008, Bucureşti, p.18. Dreptul este ansamblul unitar al regulilor de conduită obligatorii, susceptibile de a fi aduse la îndeplinire prin puterea de stat. S.Ghimpu, *Dicţionar juridic selectiv*, Editura Albatros, Bucureşti, 1985. Într-o primă accepţiune cuvântul drept însemnează totalitatea regulilor, a preceptelor, a legilor care cârmuiesc activitatea omului în societate şi care se pot impune la un moment dat prin forţa publică. La întrebarea ce este dreptul obiectiv, răspunsul este simplu: totalul legilor, înţelegându-se prin cuvântul lege tot ce se impune prin forţa publicului, adică fie legea propriu zisă, fie obiceiurile cu valoare legală, fie preceptele care se impun fără nici un fel de text, legiutorului chiar. N.Titulescu, *Drept civil*, vol.I-II, Editura All Beck, Bucureşti, 2005, p.6. Prin drept obiectiv vom înţelege ansamblul normelor juridice emise într-o societate dată. În viziunea lui Jean-Louis Bergel, dreptul obiectiv reprezintă ansamblul regulilor care reglementează viaţa socială şi a căror respectare este garantată de puterea publică. Jéan-Louis Bergel, *Théorie Générale du Droit*, edition3e, Dalloz, Paris, 1999, p.62. I.Vida, *Teoria generală a dreptului*, support de curs, Şcoala Naţională de Studii Politice şi administrative, Facultatea de Administraţie Publică, Bucureşti, p.9. *https://www.scribd.com/document/118232084/Suport-de-Curs-Ioan-Vida-TGD*A se vedea şi:I. Dogaru, D.C. Dănişor, Gh. Dănişor, *Teoria generală a dreptului*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1999; A. Naschitz, *Teorie şi tehnică în procesul de*

BDD-A27474 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:57 UTC)

şi înflorirea oamenilor sunt asigurate[5]; din contră, când dreptul nu există ori când este nesocotit sau violat, civilizaţia se dezrădăcinează, avem de-a face cu decadenţa, cu regimul bandiţilor, cu deriva intelectuală şi morală, cu mizeria, cu imensele suferinţe şi marile dezastre.[6] De aceea, de-a lungul istoriei, oamenii au luptat pentru drept, manifestând unele dintre cele mai mari virtuţi: setea şi simţul dreptăţii, inteligenţa, curajul, tenacitatea şi depăşirea de sine[7].

Dreptul are mai mulţi stăpâni; timpul este unul dintre ei, unul ambiguu, adică acum inhibant, acum eroziv – când şterge sau distruge o prerogativă legală, de ex.prin prescripţie sau amnistie – acum static, când joacă un rol de-a dreptul conservator, acum dinamic, când crează ori modifică o anumită situaţie juridică. Istoria, ca şi tătăl său timpul, este şi ea stapână a dreptului; într-adevăr majoritatea instituţiilor juridice sunt produsul evoluţiei dreptului de-a lungul secolelor, căci istoria le-a cizelat. De aceea se şi spune că, înainte de a fi un fenomen moral, cultural, economic, raţional, social sau politic, dreptul este un fenomen istoric; martor tăcut şi factor permanent al dreptului este istoria, căci „sentimentul dreptului nu este înnăscut, ci dobândit în funcţie de mediul istoric”.[8] Dar istoria, şi mai ales memoria şi greutatea trecutului pot fi şi o scleroză care frânează progresul dreptului[9], deoarece se poate spune că istoria nu este decât o suită de orori şi cruzimi[10].

Relaţia dintre drept şi timp/istorie este evidentă pentru că, încă din antichitatea clasică, dreptul era socotit ca avându-şi izvorul într-un anumit context politic apărut spontan în relaţiile interumane[11]; contextul vine înaintea oricărei normări, fie ea şi juridică. De aceea activitatea de normare nu poate evita confruntarea cu o realitate socio-politică deja existentă, după cum şi orice formă de guvernământ nouă apare decât atunci când condiţiile socio-economice o impun[12].

Dreptul este atât expresie a unei identităţi naţionale – idee afirmată de Savigny în următoarele cuvinte: dreptul pozitiv este o emanaţie spontană a conştiinţei comune, a spiritului Poporului - cât şi aspiraţie către o

---

creare a dreptului, Editura. Academiei, Bucureşti, 1969; S. Popescu, *Teoria generală a dreptului*, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 2000; H. Bergman, *The Historical Background of American Law*, in Talks an American Law, New York; E.Moroianu, *Teoria generală a dreptului, note de curs*, Tg-Jiu, 2003; N. Popa, M.C. Eremia, S, Cristea, *Teoria generală a dreptului*, Editura All Beck, Bucureşti, 2003, Gh. Mihai, Radu I. Motica, *Fundamentele dreptului, Teoria şi filosofia dreptului*, Editura All, Bucureşti, 1997.

[5] Pentru Hesiod, justiţia, măsura şi pacea sunt originea însăşi a dreptului. Ph.Malaurie, P.Morvan, *Drept civil Introducerea generală*, (trad.D.Dănişor), Editura Wolters Kluwer, Bucureşti, 2011, p.3.

[6] *Idem*. R.von Ihering, în *La lutte pour le droit*, trad.O.de Leulenaere, 1890, afirmă: “Nu propovăduiesc deloc lupta pentru drept în toate contestaţiile, ci doar acolo unde atingerea adusă dreptului implică o subestimare a persoanei”. “Toate marile cuceriri pe care le înregistrează istoria dreptului: abolirea sclaviei, a servituţii personale, libertatea proprietăţii funciare, a industriei, a credinţelor au trebuit să fie câştigate cu preţul unor lupte ardente, adesea continuate timp de secole; calea urmată de drept este marcată uneori de torente de sânge, dar întotdeauna de drepturile suprimate. Dreptul este Saturn devorându-şi copii; el nu poate să întinerească decât făcând tabula rasa din propriul său trecut”. P.Coulombel, *Force et but dans le droit selon la pensée juridique de Ihering*, Paris Sirey 1957, p.609.

[7] E.Kant, *Fondements de la métaphysique des mœurs*, Traduit de l’Allemand en français par Victor Delbos (1862-1916) à partir de l’édition de 1792. http://classiques.uqac.ca/classiques/kant_emmanuel/fondements_meta_moeurs/fondem_meta_moeurs.pdf

[8] Ph.Malaurie, P.Morvan, *Drept civil Introducerea generală*, (trad.D.Dănişor), Editura Wolters Kluwer, Bucureşti, 2011, p.11; R. von Jhering, *Histoire du developpement du droit romain*, Paris, Librairie A.Marescq, traducere de O. de Meulenaere, 1900, p.58.

[9] “Legile şi dreptul, asemănătoare unui rău ereditar, se transmit din generaţie în generaţie şi se întind pe nesimţite de la o ţară la alta; inteligenţa devine prostie, binefacerea chin”. F.K.von Savigny, *Traité de droit romain*, Firmin Didot Frères, 1840, p.40.

[10] Istoria este o ţesătură de josnicii şi cruzimi, unde câţiva stropi de puritate strălucesc din loc în loc. Ph.Malaurie, P.Morvan, *Drept civil Introducerea generală*, (trad.D.Dănişor), Editura Wolters Kluwer, Bucureşti, 2011, p.11;

[11] Gh.Dănişor, *Filosofia drepturilor omului*, Editura Universul Juridic, 2011, p.220 şi urm.

[12] *Idem*. „A lega dreptul de un anumit context socio-politic, înseamnă a-l relativiza, a-l limita, limita fiindu-i realitatea socio-politică pe care trebuie să o urmeze; dacă această limită dispare, dreptul cade în voluntarismul subiectivist”. A se vedea şi: D.C.Dănişor, *Democraţia deconstituţionalizată*, Editura Universul Juridic, Editura Universitaria Craiova, 2013, p.72-74

BDD-A27474 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:57 UTC)

ordine universală[13]. Așa este, atât în Franța lui Malaurie cât și în România noastră, dreptul care ne guvernează nu mai este doar drept intern, dar și drept al Uniunii Europene, în care suntem stat membru, și drept care decurge din convențiile internaționale la care suntem parte.

Realizarea dreptului

Realizarea dreptului este legată de o funcţie a limbajului legislativ care trebuie să rezolve opoziţia dintre claritate şi complexitate; pentru că se adresează mai ales iniţiaţilor, acest limbaj trebuie să fie complex, dar deoarece *nimeni nu se poate prevala de necunoaşterea legii*[14], textul acesteia trebuie să fie clar pentru toţi cei cărora li se aplică. Însăşi funcţia legii obligă legiuitorul să concilieze aceste două opoziţii, producând o lege clară, concisă şi precisă, comprehensibilă pentru toată lumea: „Numai o redactare corectă şi clară a textelor legislative le poate garanta eficacitatea”[15].

Afirmaţia este corectă căci iată ce afirma Portalis în al său *Discurs preliminar*: Legile nu sunt pure acte de autoritate; sunt acte de înţelepciune, de dreptate şi de raţiune. Legiuitorul exercită mai puţin o autoritate, şi mai mult un sacerdoţiu. Nu trebuie să piardă deloc din vedere că legile sunt făcute pentru oameni, şi nu oamenii pentru legi; că ele trebuie să fie adaptate caracterului, obiceiurilor, situaţiei poporului pentru care sunt făcute; că trebuie să fii moderat în noutate în materie de legislaţie pentru că, dacă este posibil, într-o situaţie nouă, să calculezi avantajele pe care teoria le oferă, nu se poate să cunoşti toate inconvenientele pe care numai practica le poate descoperi; că trebuie să laşi binele pentru mai bine; că atunci când corectezi un abuz trebuie să vezi mereu pericolele corecţiei însăşi, că ar fi absurd să laşi pradă unor idei absolute de perfecţiune în lucruri care nu pot fi susceptibile decât de o valoare relativă; că în loc să schimbi legile, este aproape întotdeauna mai util să le prezinţi cetăţenilor noi motive pentru a le iubi; că istoria de-abia dacă ne oferă promulgarea a câtorva legi bune în intervalul a câteva secole; că, în fine, nu le revine sarcina de a propune schimbări decât acelora care s-au născut suficient de fericiţi pentru a penetra, printr-o lovitură de geniu, şi printr-un fel de iluminare bruscă, întreaga constituţie a unui stat[16].

Elaborarea dreptului, a actelor normative nu reprezintă un scop în sine[17], deoarece prin elaborarea lor se urmăreşte reglementarea relaţiilor sociale în sensul dorit, în vederea realizării unor sarcini ale societăţii, sarcini complexe de genul: garantarea suveranităţii naţionale şi a integrităţii teritoriale, asigurarea ordinii constituţionale, consfinţirea şi garantarea drepturilor şi libertăţilor cetăţenilor, exploatarea resurselor naturale în concordanţă cu interesul naţional, valorificarea potenţialului creator şi productiv al tuturor forţelor sociale, dezvoltarea culturii şi ştiinţei, protejarea patrimoniului cultural naţional, ocrotirea mediului şi asigurarea echilibrului ecologic, crearea condiţiilor necesare pentru creşterea calităţii vieţii şi pentru protecţia socială a cetăţenilor, atragerea tuturor cetăţenilor la viaţa politică a societăţii, organizarea cooperării cu alte state etc., într-un cuvint, acestea sunt sarcinile care se urmăresc prin crearea de norme ce reglementează relaţiile din domeniile amintite.

[13] Ph.Malaurie, P.Morvan, *Drept civil Introducerea generală*, (trad.D.Dănişor), Editura Wolters Kluwer, Bucureşti, 2011, p.12.
[14] *Nullum censetur ignorare legem*
[15] D.Dănişor, *Interpretarea Codului civil Perspectivă jurilingvistică*, Editura C.H.Beck, Bucureşti, 2015, p.52; A.-F. Bisson, *L'interaction des techniques de rédaction et des techniques d'interprétation des lois*, în Les cahiers de droit, vol. 21, no 3-4, 1980, p. 514.
[16] J.É.M. Portalis, *Discurs preliminar pentru primul proiect de Cod civil*, Discurs pronunţat pe 21 martie 1801 http://mafr.fr/IMG/pdf/discours_1er_code_civil.pdf
[17] D. Baltag, A. Guţu, *Teoria generală a dreptului*, Chişinău, 2002, https://bibliotecalibera.files.wordpress.com/2008/04/tgd-_dumitru-baltag-alexei-gutu-chisinau-2002.pdf

BDD-A27474 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:57 UTC)

Prin urmare, reglementarea, crearea de norme, oricât de corectă şi de bună ar fi reglementarea, nu constituie decât primul pas în realizarea sarcinilor amintite, căci la fel de important este cel al realizării normelor, a înfăptuirii scopurilor urmărite prin reglementare. Tocmai de aceea se spune că aceste două procese de creare şi de realizare a dreptului[18] se interpătrund, deosebirea dintre ele poate şi trebuie să fie făcută din punct de vedere teoretic, dar greu de realizat, uneori, în practică. Analiza conceptului realizării dreptului este de fapt analiza modului de implementare a normei de drept în viaţa socială, a modului în care societatea primeşte norma de drept, o încorporează în patrimoniul psihologic al individului.

În acest sens este şi François Terré care spune explicit că pentru a înţelege ceea ce caracterizează realizarea dreptului, trebuie examinate datele fundamentale ale inserţiei sale într-un grup social, şi aceasta pentru că „Regula de drept nu este destinată să rămână o simplă creaţie spirituală: prin natura sa ea trebuie să se aplice situaţiilor concrete, să se realizeze”[19].

Odată elaborată norma juridică,despre care ştim că este generală şi abstractă, ea trebuie să treacă de la universal la particular[20], de la abstract la concret, anume fie prin respectarea sa de către cei cărora li se adresează, fie prin aplicarea de către autoritatea statală investită în acest sens.

Respectarea dreptului cea mai importantă şi de dorit modalitate de realizare a dreptului constă în conformarea conduitei umane comandamentelor normelor juridice. În marea majoritate a cazurilor, oamenii, luaţi ca subiecte individuale de drept, se supun comandamentelor normelor juridice, nu le încalcă şi se supun dispoziţiilor regulilor de conduită apărate de forţa coercitivă a statului[21]. În cazul unei reacţii negative a subiecţilor de drept faţă de normele juridice, manifestată prin înfrângerea, nerespectarea dispoziţiilor normelor juridice, vorbim de aplicarea sancţiunilor juridice, de intervenţia răspunderii juridice a persoanelor care au încălcat legea, menită să restabilească ordinea juridică şi să repună subiectul de drept în starea anterioară încălcării drepturilor sale.

Prin urmare, realizarea dreptului presupune „transformarea ordinii de drept – ca un concept teoretic – în relaţii sociale reale”[22], operă care îmbracă două forme: realizarea dreptului prin activitatea de executare şi respectare a legilor, şi realizarea dreptului prin aplicarea normelor juridice de către organele statului[23].

BIBLIOGRAPHY

Bergel J.-L., *Théorie Générale du Droit*, edition 3e, Dalloz, Paris, 1999;

Bergman H., *The Historical Background of American Law*, in Talks an American Law, New York;

[18] Realizarea dreptului este „un proces prin care normele generale şi abstracte se caracterizează într-un anumit tip de societate, prin conformarea conduitei subiecţilor faţă de prescripţiile lor şi printr-un ansamblu de acţiuni statale menite să asigure aplicarea acestora în vederea binelui comun”. I.Dogaru, D.C.Dănişor, Gh.Dănişor, *Teoria generală a dreptului*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1999, p.347.

[19] Fr. Terré, *Introduction générale au droit*, 5 édition, Dalloz, Paris, 2000, p.371 şi urm.

[20] R. Niţoiu, *Teoria generală a dreptului*, Editura Universitaria, Craiova, 2003, p.275.

[21] Motivele acestei supuneri nu pot fi descoperite cu uşurinţă. I.Vida, *Teoria generală a dreptului, support de curs*, Şcoala Naţională de Studii Politice şi administrative, Facultatea de Administraţie Publică, Bucureşti, p.68. A se vedea şi: Dana Diaconu, *Codul civil şi conceptul de „aplicare a dreptului”,* Revista de Ştiinţe juridice, nr. 1/2006, http://drept.ucv.ro/RSJ/images/articole/2006/RSJ1/0116DiaconuDana.pdf

[22] R. Niţoiu, *Teoria generală a dreptului*, Editura Universitaria, Craiova, 2003, p.276; D.C.Dănişor, *Drept constituţional şi instituţii politice*, vol.I, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1997, p.236.

[23] Aplicarea dreptului este o activitate a autorităţilor şi instituţiilor publice sau chiar a persoanelor juridice de utilitate publică de implementare a normelor juridice. Această activitate, prin excelenţă statală, rezidă în împuternicirea unor autorităţi publice, în delegarea acestei împuterniciri unor regii autonome, unor instituţii publice sau chiar unor persoane juridice private, de a duce la îndeplinire prevederile legii, prin acte sau fapte juridice proprii, date sau efectuate în virtutea legii. I.Vida, *Teoria generală a dreptului, support de curs*, Şcoala Naţională de Studii Politice şi administrative, Facultatea de Administraţie Publică, Bucureşti, p.68.

BDD-A27474 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:57 UTC)

Corbeanu I., *Teoria generală a dreptului*, Editura Lumina Lex, 2008, Bucureşti;

Coulombel P., *Force et but dans le droit selon la pensée juridique de Ihering*, Paris Sirey 1957;

Dănişor D., *The metaphors of Law*, Journal of Romanian Literary Studies, nr.8/20016;

Dănişor D.C., *Democraţia deconstituţionalizată*, Editura Universul Juridic, Editura Universitaria Craiova, 2013;

Dănişor D.C., *Drept constituţional şi instituţii politice*, vol.I, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1997.

Dănişor Gh., *Filosofia drepturilor omului*, Editura Universul Juridic, 2011;

Dictionnaire des sciences philosophiques, tome II, dir. M. Ad. Frank, Hachette, Paris, 1845;

Dogaru I., Dănişor D.C., Dănişor Gh., *Teoria generală a dreptului*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1999;

Ghimpu S., *Dicţionar juridic selectiv*, Editura Albatros, Bucureşti, 1985;

Ihering R. von, *La lutte pour le droit*, trad.O.de Leulenaere, 1890;

Kant E., *Fondements de la métaphysique des mœurs*, Traduit de l'Allemand en français par Victor Delbos (1862-1916) à partir de l'édition de 1792 ;

Malaurie Ph., Morvan P., *Drept civil Introducerea generală*, (trad. D. Dănişor), Editura Wolters Kluwer, Bucureşti, 2011;

Mihai Gh., Motica R. I., *Fundamentele dreptului, Teoria şi filosofia dreptului*, Editura All, Bucureşti, 1997;

Moroianu E., *Teoria generală a dreptului, note de curs*, Tg-Jiu, 2003;

Naschitz A., *Teorie şi tehnică în procesul de creare a dreptului*, Editura. Academiei, Bucureşti, 1969;

Niţoiu R., *Teoria generală a dreptului*, Editura Universitaria, Craiova, 2003;

Popa N., Eremia M.C., Cristea S., *Teoria generală a dreptului*, Editura All Beck, Bucureşti, 2003;

Popescu S., *Teoria generală a dreptului*, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 2000;

Savigny F.K. von, *Traité de droit romain*, Firmin Didot Frères, 1840;

Terré Fr., *Introduction générale au droit*, 5 édition, Dalloz, Paris, 2000

Titulescu N., *Drept civil*, vol.I-II, Editura All Beck, Bucureşti, 2005;

Vida I., *Teoria generală a dreptului, support de curs*, Şcoala Naţională de Studii Politice şi administrative, Facultatea de Administraţie Publică, Bucureşti;

BDD-A27474 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:57 UTC)